

Komprehensibong Pag-aaral ng Bibliya sa “Salita ng Diyos”

Panimula: Ang Pundamental na Kahalagahan ng Salita ng Diyos

Ang “Salita ng Diyos” ay mahalaga sa pananampalataya, na nagsisilbing paghahayag ng Diyos sa sangkatauhan. Ang pagtanggap dito ay nagpapatibay ng tiwala sa pagiging perpekto at awtoridad ng Bibliya habang itinataguyod ang pagsunod, na ginagawa itong pundasyon para sa pagiging isang Kristiyano. Saklaw nito ang mga binigkas na utos ng Diyos, mga mensahe ng propeta, ang persona ni Hesuskristo, at ang mga nakasulat na Kasulatan, na sumasaklaw sa Luma at Bagong Tipan.

- Hebreo 4:12–13 (TAB): “Sapagkat ang salita ng Diyos ay buhay at mabisa. Mas matalas kaysa sa alin mang tabak na may dalawang talim. Tumatagos ito hanggang sa paghihiwalay ng kaluluwa at espiritu, mga kasukasuan at utak sa buto. Nasusuri nito ang mga iniisip at iniisip ng puso. Walang anumang bagay sa nilikha ang natatago sa paningin ng Diyos. Ang lahat ng bagay ay lantad at hayag sa harapan niya na siyang ating pananagutan.”
 - Paliwanag: Ang Salita (Griyego: logos, banal na pagpapahayag) ay buhay (may kaugnayan) at aktibo (dinamiko), na nagsasagawa ng espirituwal na operasyon na naglalantad sa kasalanan at katotohanan, na maaaring “nakasakit”; ngunit humahantong sa paggaling. Inihahayag nito ang mga nakatagong kaisipan at pinapanagot ang lahat, hinihimok ang mga mananampalataya na huwag umiwas sa mga hamon nito.
- 1 Timoteo 4:16 (NIV): “Ingatan mong mabuti ang iyong pamumuhay at ang iyong turo. Magtiyaga ka sa mga ito, sapagkat kung gagawin mo ito, ililigtas mo ang iyong sarili at ang mga tagapakinig sa iyo.”
 - Paliwanag: Ang buhay (pag-uugali) at doktrina (pagtuturo) ay mahalaga para sa kaligtasan. Ang magkakaibang interpretasyon ay nagbabangon ng tanong: Bakit napakaraming opinyon? Ang pagtitiyaga sa wastong pagtuturo ay mahalaga upang maiwasan ang pagkakamali.
- 2 Timoteo 3:16–17 (NIV): “Ang lahat ng Kasulatan ay kinasihan ng Diyos at mapapakinabangan sa pagtuturo, pagsaway, pagtutuwid, at pagsasanay sa katuwiran, upang ang lingkod ng Diyos ay maging ganap na handa para sa bawat mabuting gawa.”
 - Paliwanag: Ang Kasulatan ay kinasihan (Griyego: theopneustos, “hiningahan ng Diyos”) at praktikal, na nagbibigay ng kakayahan sa mga mananampalataya para sa bawat mabuting gawa. Hindi lahat ay tatanggap nito, ngunit ibinibigay nito ang lahat ng kailangan para sa espirituwal na kapanahunan.
- Juan 12:47–48 (NIV): “Kung ang sinuman ay nakikinig sa aking mga salita ngunit hindi niya ito tinutupad, hindi ko siya hinahatulan. Sapagkat hindi ako naparito upang hatulan ang sanlibutan, kundi upang iligtas ito. May isang hahatol sa sinumang nagtatakwil sa akin at hindi tumatanggap sa aking mga salita; ang mga salitang aking sinalita ang siyang hahatol sa kanya sa huling araw.”
 - Paliwanag: Ang pagtanggì sa mga salita ni Hesus (Griyego: rhema, pasalitang salita) ay pagtanggì sa Kanya at sa kaligtasan. Bukas-palad na inihahayag ng Diyos ang pamantayan ng paghatol, tulad ng isang pagsusulit na ibinigay nang maaga, na walang iniwang dahilan para sa pagkabigo.
- Mga Gawa 17:10–11 (NIV): “Nang gumabi na, pinapunta ng mga mananampalataya sina Pablo at Silas sa Berea. Pagdating nila roon, pumunta sila sa sinagoga ng mga Judio. Mas mararangal ang ugali ng mga Judiong

taga-Berea kaysa sa mga taga-Tesalonica, dahil tinanggap nila ang mensahe nang may malaking pagsisikap at sinusuri ang mga Kasulatan araw-araw kung totoo nga ang sinasabi ni Pablo."

- Paliwanag: Ang marangal na tugon ng mga taga-Berea—ang sabik na pagtanggap at araw-araw na pag-susuri ng Kasulatan—ay nagpapakita ng isang modelo: masigasig na pagbabasa, pagtatanong, at pagpap-atunay sa mga turo laban sa Bibliya.

Ang Salita ng Diyos sa Paglikha, Kasaysayan, at Propesiya (Tuon sa Lumang Tipan)

Sa Lumang Tipan, ang "Salita" (Hebreo: *dabar*, pananalita at kilos) ay ang direktang pananalita o utos ng Diyos, na lumilikha, gumagabay, humahatol, at nagpopropesiya. Ito ay aktibo, makapangyarihan, at nagpapanatili ng buhay.

- Genesis 1:3 (NIV): "At sinabi ng Diyos, 'Magkaroon ng liwanag,' at nagkaroon ng liwanag." (Inulit sa Genesis 1:6, 9, 11, atbp.)
 - Paliwanag: Ang Salita ng Diyos ay agad na lumilikha, na nagpapakita ng kapangyarihan nitong lumikha.
- Awit 33:6 (NIV): "Sa pamamagitan ng salita ng Panginoon ay nalikha ang mga langit, at ang lahat ng mga bituin doon ay sa pamamagitan ng hinga ng kaniyang bibig."
 - Paliwanag: Ang Salita, na kaugnay ng hininga ng Diyos, ang bumubuo sa kosmos.
- Awit 148:5 (NIV): "Purihin nila ang pangalan ng Panginoon; sapagka't sa kaniyang utos ay nalikha sila."
 - Paliwanag: Pinupuri ng sangnilikha ang Diyos dahil ang Kanyang Salita ang lumikha nito.
- Isaias 55:11 (ABTAG): "Ganito ang aking salita na lumalabas sa aking bibig: hindi ito babalik sa akin nang walang kabuluhan, kundi gaganap ng aking ninanais, at magtatagumpay sa layunin kung bakit ko ito isin-ugo."
 - Paliwanag: Ang Salita ng Diyos ay laging natutupad ang layunin nito, maging ito man ay paglikha, pat-nubay, o paghatol.
- Exodo 20:1 (NIV): "At sinalita ng Dios ang lahat ng salitang ito."
 - Paliwanag: Ipinakilala ang Sampung Utos, na ipinapakita ang Salita bilang gabay sa tipan.
- Deuteronomio 8:3 (NIV): "Pinagpakumbaba ka niya, pinagutom ka niya, at pinakain ka niya ng manna... upang ituro sa iyo na hindi lamang sa tinapay nabubuhay ang tao, kundi sa bawat salitang nagmumula sa bibig ng Panginoon."
 - Paliwanag: Ang Salita ang nagpapanatili ng espirituwal na buhay na lampas sa pisikal na mga pangan-gailangan.
- Josue 1:8 (NIV): "Itago mo itong Aklat ng Kautusan sa iyong mga labi; pagbulayan mo ito araw at gabi, upang maingatan mong gawin ang lahat ng nakasulat dito. Kung magkagayo'y magiging matagumpay ka at magtatagumpay."
 - Paliwanag: Ang pagmumuni-muni sa nasusulat na Salita ay nagsisiguro ng pagsunod at tagumpay.
- Jeremias 1:4 (NIV): "Ang salita ng Panginoon ay dumating sa akin, na nagsasabi."
 - Paliwanag: Ang propetikong paghahayag ay naghahatid ng mensahe ng Diyos.
- Ezekiel 1:3 (NIV): "Ang salita ng Panginoon ay dumating kay Ezekiel na saserdote, na anak ni Buzi, sa tabi ng Ilog Kebar sa lupain ng mga Babilonia. Doon ay sumakanya ang kamay ng Panginoon."
 - Paliwanag: Ang Salita ng Diyos ang nagtuturo sa mga propeta para sa pagpapahayag.

- 1 Samuel 3:1 (NIV): “Ang batang si Samuel ay nangaral sa harap ng Panginoon sa ilalim ni Eli. Nang mga araw na iyon, ang salita ng Panginoon ay bihira; walang gaanong pangitain.”
 - Paliwanag: Ang pambihira ng Salita ang dahilan kung bakit ito naging mahalaga.
- 1 Hari 17:2 (NIV): “Nang magkagayo’y dumating ang salita ng Panginoon kay Elias.”
 - Paliwanag: Ginagabayan nito ang ministryo ng mga propeta.
- Isaia 40:8 (ASND): “Ang damo ay nalalanta at ang mga bulaklak ay nalalagas; ngunit ang salita ng ating Diyos ay mananatili magpakailanman.”
 - Paliwanag: Ang Salita ay walang hanggan, walang hanggang nilikha.
- Amos 3:1 (NIV): “Pakinggan ninyo ang salitang ito, mga anak ni Israel, ang salitang sinalita ng Panginoon laban sa inyo—laban sa buong angkan na aking iniahon mula sa Egipto.”
 - Paliwanag: Nagdudulot ito ng paghuhusga at humihingi ng atensyon.
- Awit 107:20 (TAB): “Isinugo niya ang kaniyang salita at pinagaling sila; iniligtas niya sila mula sa libingan.”
 - Paliwanag: Ang Salita ay nagpapagaling at nagliligtas.

Kontekstong Pangkasaysayan (Mga Gawa 7:1-38): Binabalangkas ng Mga Gawa 7 ang Salita ng Diyos sa buong kasaysayan: Tinawag ng Diyos si Abraham (mga talata 1-8), pinangunahan si Jacob patungong Ehipto (mga talata 9-16), itinaas si Moises upang iligtas ang Israel mula sa pagkaalipin (mga talata 17-29), at nagbigay ng “mga salitang buhay” (mga talata 38) sa pamamagitan ni Moises. Ito ang bumubuo sa unang limang aklat (Genesis, Exodo, Levitico, Mga Bilang, Deuteronomio), na isinulat sa Hebreo/Aramaiko (1400-400 BC), na tinanggap bilang mga Kasulatan ng Hudaismo. Sa paglipas ng mga siglo, nagdagdag ang mga propeta ng mga kinasihang sulatin, na bumubuo sa Kautusan at mga Propeta.

Ang Salita ng Diyos bilang ang Nagkatawang-taong si Hesukristo (Katuparan ng Bagong Tipan)

Sa Bagong Tipan, ang Salita (logos, banal na pagpapahayag) ay binibigyang-katauhan kay Hesus, tinutupad ang mga pangako sa Lumang Tipan at isinasabuhay ang paghahayag ng Diyos.

- Juan 1:1-3, 14 (NIV): “Nang pasimula ay ang Salita, at ang Salita ay kasama ng Diyos, at ang Salita ay Diyos. Siya ay kasama ng Diyos noong pasimula. Sa pamamagitan niya ay nilikha ang lahat ng mga bagay; kung wala siya ay walang anumang nilikha na nalikha... Ang Salita ay naging tao at nanirahan sa gitna natin. Nakita natin ang kanyang kaluwalhatian, ang kaluwalhatian ng bugtong na Anak na nagmula sa Ama, puspos ng biyaya at katotohanan.”
 - Paliwanag: Si Hesus ang banal at malikhaing Salita (logos), na nag-uugnay sa paglikha sa Genesis at naghahayag sa Diyos (Juan 1:18: “Walang taong nakakita kailanman sa Diyos; ngunit ang bugtong na Anak, na siyang Diyos at nasa pinakamalapit na kaugnayan sa Ama, siya ang nagpakilala sa kanya”).
- Juan 5:39-40 (TAB): “Sinasaliksik ninyo nang masikap ang mga Kasulatan, sapagkat iniisip ninyo na sa mga iyon ay mayroon kayong buhay na walang hanggan. Ang mga Kasulatan mismo ang siyang nagpapatotoo tungkol sa akin, ngunit ayaw ninyong lumapit sa akin upang magkaroon ng buhay.”
 - Paliwanag: Itinuturo ng mga Kasulatan si Hesus para sa buhay na walang hanggan.
- Pahayag 19:13 (TAB): “Siya’y nakasuot ng damit na winisikan ng dugo, at ang kaniyang pangalan ay Ang Salita ng Dios.”
 - Paliwanag: Ang pangalan ni Hesus bilang ang Salita ay nagsasaad ng Kanyang awtoridad sa paghatol.
- Lucas 24:27, 44-49 (NIV): “At simula kay Moises at sa lahat ng mga Propeta, ipinaliwanag niya sa kanila ang mga bagay na sinasabi tungkol sa kanyang sarili sa lahat ng mga Kasulatan... Sinabi niya sa kanila, 'Ito

ang sinabi ko sa inyo noong kasama pa ninyo ako: Kailangang matupad ang lahat ng mga bagay na nasusulat tungkol sa akin sa Kautusan ni Moises, sa mga Propeta, at sa mga Awit.' Pagkatapos ay binuksan niya ang kanilang mga pag-iisip upang maunawaan nila ang mga Kasulatan... ang pagsisisi at ang kapatawaran ng mga kasalanan ay ipangangaral sa kanyang pangalan sa lahat ng mga bansa."

- Paliwanag: Tinupad ni Hesus ang Lumang Tipan at sinasangkapan ang mga apostol upang ipangaral ang Kanyang mensahe, binubuksan ang kanilang mga isipan sa kahulugan nito.
- Juan 8:31-32 (TAB): "Sinabi ni Jesus sa mga Judiong naniwala sa kanya, 'Kung kayo'y susunod sa aking aral, kayo nga'y tunay kong mga alagad. Makikilala ninyo ang katotohanan, at ang katotohanan ang magpapalaya sa inyo.'"
- Paliwanag: Ang pagsunod sa Salita ni Hesus (logos) ay nagdudulot ng pagkadisipulo at kalayaan.
- Juan 15:3 (NIV): "Malinis na kayo dahil sa salitang sinabi ko sa inyo."
- Paliwanag: Nililinis ng Salita ni Hesus (logos) ang mga mananampalataya.
- Hebreo 1:1-3 (NIV): "Noong unang panahon, ang Diyos ay nagsalita sa ating mga ninuno sa pamamagitan ng mga propeta sa maraming panahon at sa iba't ibang paraan, ngunit sa mga huling araw na ito ay nagsalita siya sa atin sa pamamagitan ng kanyang Anak, na siyang itinalaga niyang tagapagmana ng lahat ng mga bagay, at sa pamamagitan niya'y ginawa rin niya ang sansinukob. Ang Anak ang siyang sinag ng kaluwalhatian ng Diyos at siyang tunay na larawan ng kanyang pagkatao, na umaalalay sa lahat ng mga bagay sa pamamagitan ng kanyang makapangyarihang salita."
- Paliwanag: Ang Diyos ay nagsasalita sa pamamagitan ng Kanyang Anak, na siyang nagpapanatili sa sangnilikha sa pamamagitan ng Kanyang Salita (rhema, pasalitang utos).

Mga Pinagsamang Tema: Tinupad ni Hesus ang Kautusan at mga Propeta (Marcos 12:28-34: "Ibigin mo ang Panginoon mong Diyos... at 'Ibigin mo ang iyong kapwa gaya ng iyong sarili'"), na pumalit sa mga seremonyal na batas (Colosas 2:16-17: "Ang mga ito ay anino lamang ng mga bagay na darating; ang katotohanan, gayunpaman, ay matatagpuan kay Cristo") bilang katotohanan. (Paalala: Ang orihinal na dokumento ay may kasamang mga naglalarawang larawan, malamang na mga diagram ng katuparan o mga utos, para sa malinaw na paningin.)

Ang Nasusulat na Salita: Inspirasyon, Awtoridad, at Praktikal na Gamit

Ang Bibliya ay inspirado, makapangyarihan, at nakapagpapabago, gumagabay sa mga mananampalataya at humuhubog sa doktrina.

- 2 Pedro 1:20-21 (NIV): "Higit sa lahat, dapat ninyong maunawaan na walang propesiya sa Kasulatan ang nagmula sa sariling interpretasyon ng mga propeta. Sapagkat ang propesiya ay hindi nagmula sa kalooban ng tao, kundi ang mga propeta, bagama't tao, ay nagsalita mula sa Diyos habang sila'y ginagabayan ng Banal na Espiritu."
- Paliwanag: Ang Kasulatan ay nagmumula sa Banal na Espiritu, hindi sa kalooban ng tao.
- Awit 119:105 (ASND): "Ang salita mo'y ilawan sa aking mga paa, liwanag sa aking landas."
- Paliwanag: Ang Salita (dabar) ay gumagabay sa pang-araw-araw na buhay (Itinataas ito ng Awit 119 bilang batas, mga batas, atbp., sa mahigit 170 talata).
- Mga Taga-Roma 15:4 (NIV): "Sapagkat ang lahat ng isinulat noong unang panahon ay isinulat upang tayo'y turuan, upang sa pamamagitan ng pagtitiis na itinaturo ng mga Kasulatan at ng pagpapalakas-loob na ibinibigay nito ay magkaroon tayo ng pag-asa."
- Paliwanag: Ang Lumang Tipan ay nagtuturo at nagbibigay ng pag-asa.
- Mga Taga-Galacia 3:8 (NIV): "Nakita na ng kasulatan na aariing-ganap ng Diyos ang mga Hentil sa pamamagitan ng pananampalataya, at ipinahayag na ang ebanghelyo kay Abraham nang una pa man, 'Sa pamamagitan mo ay pagpapalain ang lahat ng mga bansa.'"

- Paliwanag: Inihula ng Kasulatan ang kaligtasan sa pamamagitan ng pananampalataya.
- 1 Tesalonica 2:13 (NIV): “At kami rin naman ay nagpapasalamat na walang patid sa Dios, na nang inyong tanggapin sa amin ang salita ng Dios, ay inyong tinanggap ito, hindi bilang salita ng tao, kundi, gaya ng katotohanan, ang salita ng Dios, na siyang tunay na gumagawa sa inyo na nagsisisampalataya.”
- Paliwanag: Binabago ng ipinangangaral na Salita (logos) ang mga mananampalataya.
- Santiago 1:21 (ASND): “Kaya’t alisin ninyo ang lahat ng karumihan at kasamaan na laganap sa inyong pagkatao, at tanggapin ninyo nang may pagpapakumbaba ang salitang itanim sa inyo, na siyang makapagliligtas sa inyo.”
- Paliwanag: Ang itanim na Salita (logos) ay nagliligtas kapag tinanggap nang may pagpapakumbaba.
- 2 Timoteo 3:16-17 (NIV) (inulit para sa pagbibigay-diin): “Ang lahat ng Kasulatan ay kinasihan ng Diyos at mapapakinabangan sa pagtuturo, pagsaway, pagtutuwid, at pagsasanay sa katuwiran, upang ang lingkod ng Diyos ay maging ganap na handa para sa bawat mabuting gawa.”
- Paliwanag: Ang Kasulatan ay nagsasanay na parang isang magulang, na nagpapaunlad ng kapanahunan sa pamamagitan ng pagtuturo, pagtutuwid, at katuwiran.

Mga Dahilan para sa Magkakaibang Interpretasyon:

- Kamangmangan (Mateo 22:29: “Nagkakamali kayo dahil hindi ninyo nalalaman ang mga Kasulatan, o ang kapangyarihan man ng Diyos”; Oseas 4:6: “Ang aking bayan ay nawasak dahil sa kakulangan ng kaalaman”;
- Mga kulto sa personalidad (1 Corinto 1:12: “Sinasabi ng isa sa inyo, ‘Ako’y taga-Pablo’; at ng isa naman, ‘Ako’y taga-Apolos’...”; Mga Gawa 20:30: “May mga taong lilitaw at gagawa ng maling akala”;
- Binabaluktot ang mga Kasulatan (2 Pedro 3:16: “Ang mga taong walang alam at hindi matatag ay binabago ang kanilang interpretasyon, gaya ng ginagawa nila sa ibang mga Kasulatan”; Genesis 3:1: “Talagang sinabi ng Diyos...”;
- Pansariling kaginhawahan (2 Timoteo 4:3: “Hindi nila titiisin ang magaling na aral... ayon sa kanilang sariling mga pagnanasa”; Isaias 30:10-11: Naghahangad ng mga salitang magaganda).
- Mga tradisyon ng tao (Marcos 7:6-9: “Pinawawalang-bisa ninyo ang salita ng Diyos dahil sa inyong tradisyon”; Colosas 2:8: “Walang kabuluhan at mapanlinlang na pilosopiya... tradisyon ng tao”; Mateo 15:6-9).
- Mga Dagdag (Kawikaan 30:6: “Huwag kang magdagdag sa kaniyang mga salita, baka sawayin ka niya”; Pahayag 22:18; Deuteronomio 4:2, 12:32; 1 Corinto 4:6).
- Ayaw sumunod (Juan 7:17: “Ang sinumang nagnanais na gawin ang kalooban ng Diyos ay siyang makakaalam kung ang aking aral ay mula sa Diyos”; Juan 8:31-32).

Paliwanag: Ang kasalanan ay nasa mga tao, hindi sa Diyos—malinaw ang Salita tungkol sa mga pangunahing bagay. Ang mga hindi matibay na doktrina (hal., mga tanda/kababalaghan, kalusugan/kayamanan, haka-haka tungkol sa katapusan ng panahon, Mesiyanikong Hudaismo na sumasalungat sa mga taga-Galacia, pananampalataya lamang bilang labis na reaksiyon) ay parang espirituwal na junk food, hindi malusog kumpara sa matibay na doktrina (malusog na turo). Akronim para sa pag-alis: Madaling paraan (2 Timoteo 4:2-3; Isaias 30:10-11; Juan 8:31-32), mga karagdagang turo (Kawikaan 30:6; Deuteronomio 4:2, 12:32; 1 Corinto 4:6; Apocalipsis 22:18-19), Kamangmangan (Mateo 22:29; Oseas 4:6; Isaias 1:2: “Nagpalaki ako ng mga anak... ngunit sila’y naghimagsik”; 2 Timoteo 2:15: “Gawin mo ang iyong makakaya upang iharap ang iyong sarili sa Diyos bilang isang sinang-ayunan... wastong ginagamit ang salita ng katotohanan”), Mga Tradisyon (Mateo 15:6-9; Marcos 7:6-9).

Pag-unlad ng Kasaysayan at Kanon ng Bibliya

Ang pagkakabuo ng Bibliya ay pawang kaloob ng Diyos, kung saan ang kanon ng Lumang Tipan ay naitatag noong huling bahagi ng unang siglo AD at ang Bagong Tipan noong unang bahagi ng ikaapat na siglo.

- Lumang Tipan: Isinulat sa Hebreo/Aramaiko (1400-400 BC), tinanggap ng Hudaismo.
- Bagong Tipan: Isinulat sa Griyego (unang siglo AD), natapos 45-60 taon pagkatapos ng muling pagkabuhay ni Hesus. Ang Kristiyanismo, na sa simula ay isang sekta ng mga Hudyo, ay naging malaya dahil sa mga nakumberteng Hentil at pagtanggap sa Bagong Tipan bilang inspirasyon (hal., 2 Pedro 3:15-16).
- Kanonisasyon: Mula sa Griyegong kanon (pamalo ng panukat), ito ang nagtakda ng inspirasyon. Ang Muratorian Canon (c. 180 AD) ay maaga; ang buong kanon ng Bagong Tipan ay noong unang bahagi ng ikaapat na siglo.
- Mga Panlabas na Sanggunian: Tacitus, Suetonius, Thallus, Pliny (Romano), Josephus, Rabbinic (Hudyo), NT Apocrypha, Patristics (mahigit 30,000 sitasyon bago ang 325 AD), Koran (ikapitong siglo) ay nagpapatunay kay Kristo/Kristiyanismo, na nagpapakita na ang Bibliya ay hindi lamang ang tanging sanggunian.
- Hindi Kumpletong mga Sulatin ng mga Apostol: Hindi lahat ay kasama (Colosas 4:16: Nawalang Sulat sa mga taga-Laodicea; 1 Corinto 5:9: Naunang Sulat; 2 Tesalonica 3:17: Pagpapatotoo). Sapat na ang Bagong Tipan, hindi kumpleto (Juan 20:30: "Marami pang ibang tanda ang ginawa ni Hesus... hindi naitala"; Juan 21:25: "Hindi magkakaroon ng lugar ang mundo para sa mga aklat").
- Apocrypha/Pseudepigrapha: Ang NT Apocrypha (mga haka-haka noong ika-2-ika-4 na siglo) at Pseudepigrapha (maling iniuugnay) ay hindi kinasihan. Ang OT Apocrypha (200 BC-100 AD, sa Bibliyang Latin noong mga 400 AD, ginamit ng mga Katoliko, tinanggihan ng maraming Protestante pagkatapos ng ika-16 na siglo) ay may makasaysayang halaga (halimbawa, 1 Maccabees) ngunit hindi ito pangkalahatang kinasihan.
- Inspirasyon ni Pablo: 2 Pedro 3:15-16: "Ang ating minamahal na kapatid na si Pablo... ay sumulat sa inyo ayon sa karunungan ibinigay sa kanya ng Diyos... gaya ng ginagawa nila sa ibang mga Kasulatan"; Sinipi ng 1 Timoteo 5:18 ang Lucas 10:7 ("Ang manggagawa ay karapat-dapat sa kaniyang kabayaran") bilang Kasulatan. Sa 1 Corinto 7:10,12, tinalakay ni Pablo ang mga paksang tinalakay/hindi tinalakay ni Hesus, hindi pinaghahambing ang opinyon laban sa inspirasyon.
- Walang Ibang Kinasihang mga Kasulatan: Galacia 1:6-9,12: Walang ibang ebanghelyo; Judas 3: "Pananampalatayang ipinagkatiwala minsanan"; 2 Pedro 1:3: "Lahat ng kailangan natin para sa isang maka-Diyos na buhay"; Efeso 4:13: "Pagkakaisa sa pananampalataya"; 1 Corinto 13:10-11: "Pagdating ng kaganapan." Ang mga karagdagan (hal., Aklat ni Mormon, Banal na Prinsipyo, Agham at Kalusugan) ay ipinagbabawal (Deuteronomio 4:2, 12:32; 1 Corinto 4:6).

Katumpakan: Kasama sa mga Dead Sea Scrolls (200 BC-68 AD, natuklasan noong 1947) ang lahat ng aklat ng Lumang Tipan maliban sa Esther, na nagpapatunay sa transmisyon (hal., ang scroll ng Isaias 53 ay tumutugma sa mas huling MSS). Bago ang DSS, ang pinakamaagang OT MSS ay noong ika-10 siglo AD.

Mga Bersyon: Ang KJV (1611) ay luma na, may mga pagkakamali, kasama ang Apocrypha hanggang ika-18 siglo, kulang sa DSS/papyri. Mas gusto ang dynamic equivalence (NIV, ESV, Holman CSB) para sa pag-aaral, mas mahigpit na mga salin (NRSV, NASB) para sa katumpakan. Iwasan ang mga paraphrase (Living Bible, NLT) at gumamit ng mga malayang salin (NEB, Jerusalem Bible, TEV) nang may pag-iingat.

Ang Lumang Tipan: Mga Salitang Buháy, ang Kautusan, at Katuparan kay Cristo

Ang Lumang Tipan ay naglalaman ng "mga salitang buhay" (dabar), na ikinategorya at natupad kay Cristo.

- Exodo 19:3-6 (NIV): "Nakita ninyo mismo ang ginawa ko sa Ehipto, at kung paano ko kayo dinala sa mga pakpak ng agila at inilapit sa akin. Ngayon, kung susundin ninyo ako nang lubusan at tutuparin ang aking tipan, kayo nga mula sa lahat ng bansa ay magiging aking sariling pag-aari... isang kaharian ng mga pari at isang banal na bansa."

- Paliwanag: Ang mga batas ang nagbubukod sa Israel bilang mga pari at mga saksi.
- Exodo 20:1-6 (NIV): “At sinalita ng Dios ang lahat ng salitang ito, na sinasabi, Ako ang Panginoon mong Dios... Huwag kang magkakaroon ng ibang mga dios sa harap ko. Huwag kang gagawa para sa iyo ng larawang inanyuan...”
- Paliwanag: Ang Monoteismo ang nagpaiba sa Israel.
- Deuteronomio 4:5-8 (NIV): “Sundin ninyong mabuti ang mga ito, sapagkat ito ang magpapakita ng inyong karunungan at pang-unawa sa mga bansa, na makakarinig ng lahat ng mga tuntuning ito at magsasabi, Tunay na ang dakilang bansang ito ay isang matalino at maunawaing bayan.”
- Paliwanag: Pinatotohanan ng mga batas ang kaugnayan ng Diyos sa Israel.
- 1 Corinto 10:11 (NIV): “Ang mga bagay na ito’y nangyari sa kanila bilang halimbawa; at isinulat bilang babala sa atin, na siyang mga dinatnan ng katapusan ng mga panahon.”
- Paliwanag: Ang mga karanasan ng mga Israelita ay gumagabay sa mga Kristiyano bilang mga pari, mananamba, at saksi.

Mga Uri ng Batas:

- Seremonyal (pagsamba, mga sakripisyo): Anino ni Cristo (Hebreo 10:1-4: “Ang kautusan ay isang anino lamang... hindi kailanman... makakapagpasakdal”; Levitico 17:11: “Ang dugo ang siyang tumutubos”; Hebreo 9:1-10: Ang disenyo ng templo ay nagpapakita ng pangangailangan para sa kapahayagan).
- Sibiko (kaayusang panlipunan).
- Moral (katuwiran ng puso).

Katuparan: Colosas 2:16-17: Ang mga batas na seremonyal ay mga anino; si Cristo ang realidad. Marcos 12:28-34: Ibinuod ni Jesus ang Kautusan bilang pagmamahal sa Diyos at sa kapwa.

Ang Bagong Tipan: Mga Buháy na Salita sa Pamamagitan ng mga Apostol at mga Propeta

Nagsalita ang Diyos ng “mga salitang buhay” sa pamamagitan ng mga apostol at propeta upang bigyang-kahulugan ang Lumang Tipan, itala ang buhay at mga turo ni Hesus, at itatag ang doktrinang Kristiyano.

- Lucas 24:44-49 (TAB): Binuksan ni Hesus ang isipan ng mga apostol upang maunawaan nila ang mga Kasulatan, at inutusan silang mangaral ng pagsisi at kapatawaran.
- Mga Gawa 2:22-32 (NIV): Sinipi ni Pedro ang Awit 16:8-11 (David, c. 1000 BC): “Hindi mo ako pababayaan sa daigdig ng mga patay... ipinakilala mo sa akin ang mga landas ng buhay,” na nagpapatunay sa muling pagkabuhay ni Hesus.
- Mga Gawa 3:17-23 (NIV): Sinipi ni Pedro ang Deuteronomio 18:18-19 (Moises, c. 1400 BC): “Magtitindig ako para sa kanila ng isang propetang tulad mo,” na nagpapakilala kay Jesus.
- Mga Gawa 17:1-4 (TAB): Pinatunayan ni Pablo mula sa Kasulatan na kinailangang magdusa at muling mabuhay si Hesus.
- Mga Taga-Efeso 3:2-6 (TAB): “Ang hiwaga ni Cristo... ay ipinahayag na ngayon ng Espiritu sa mga banal na apostol at propeta ng Diyos.”
 - Paliwanag: Nililinaw ng bagong paghahayag ang pagsasama ni Cristo sa mga Hentil.
- Mga Taga-Roma 16:25-27 (TAB): “Ang hiwaga ay nalihim sa loob ng mahabang panahon, ngunit ngayon ay inihayag at ipinakilala sa pamamagitan ng mga kasulatan ng mga propeta.”
 - Paliwanag: Ang mga sulatin ng mga propeta ay nakikinabang sa lahat ng bansa.
- Mga Ebanghelyo:

- Mateo: Para sa mga Kristiyanong Hudyo, na nagbibigay-diin sa katuparan ng mga propeta.
- Marcos: Para sa mga Hentil (Romano), maigsi.
- Lucas: Para sa mga Griyego, patungkol kay Teofilo, tinitiyak ang katiyakan (Lucas 1:1-4: "Upang malaman ninyo ang katiyakan ng mga bagay na itinuro sa inyo").
- Juan: Pangkalahatang tagapakinig, mga komplementaryong detalye (Juan 20:30-31: "Ang mga ito ay nasusulat upang kayo’y magsisampalataya").
- Mga Sulat: Filipos 3:1: Sumulat si Pablo upang pangalagaan; 2 Pedro 3:1-2, 15-16: Ipinapaalala ni Pedro na pasiglahin ang wastong pag-iisip, inihahalintulad ang mga sulat ni Pablo sa Kasulatan.

Pagkakasaysayan: Itinala ng Bagong Tipan ang mga tumpak na sekular na pangyayari, sinusuportahan ng mga detalye ng salaysay ang kronolohiya, at itinuturing ng mga apostol ang mga ebanghelyo/sulat bilang Kasulatan.

Mga Katangian at Epekto ng Salita ng Diyos

Ang mga katangian ng Salita ay pare-pareho sa buong Kasulatan.

Katangian	Mga Susing Talata	Paliwanag sa Bibliya
Walang Hanggan/Hindi Nagbabago	Isaias 40:8; Mateo 24:35: "Ang aking mga salita ay hindi lilipas kailanman."	Mas tumatagal kaysa sa paglikha.
Makapangyarihan/Epektibo	Hebreo 4:12; Isaias 55:11; Roma 10:17: "Ang pananampalataya ay nagmumula sa pakikinig sa mensahe... sa pamamagitan ng salita tungkol kay Cristo."	Tinutupad ang kalooban ng Diyos; lumilikha ng pananampalataya.
Puro/Tapat	Awit 12:6: "Ang mga salita ng Panginoon ay walang kapintasan"; Juan 17:17: "Ang salita mo ay katotohanan."	Nagpapabanal.
Nagbibigay-Buhay	Deuteronomio 8:3; Juan 6:63: "Ang mga salitang aking sinalita... ay puno ng Espiritu at buhay"; Juan 6:68: "Ikaw ang may mga salita ng buhay na walang hanggan."	Nagpapanatili ng espirituwal na buhay.
Mga Panawagan para sa Pagsunod	Santiago 1:22-25: "Gawin ang sinasabi"; 1 Samuel 15:22-23: Mas mabuti ang pagsunod kaysa sakripisyo.	Humihingi ng aksyon; ang paghihimagsik ay nagdudulot ng paghatol.
Pagkalat/Proklamasyon	Mga Gawa 6:7: "Lumaganap ang salita ng Diyos"; Mga Gawa 12:24: "Patuloy na lumaganap"; Mateo 13:1-23 (Maninirahan).	Lumalago ang simbahan.

Kaligtasan/Paghuukom: Juan 12:48 (Ang Salita ay humahatol); Mga Taga-Roma 1:16: "Ang ebanghelyo... ay siyang kapangyarihan ng Diyos na nagdadala ng kaligtasan"; Mga Taga-Efeso 1:13: "Ang mensahe ng katotohanan, ang ebanghelyo ng inyong kaligtasan"; Juan 16:8: Hinahatulan ang kasalanan.

Mga Karaniwang Tanong, Hamon, at Paglalapat

- Mga Hindi Mananampalataya: Hikayatin ang pagbabasa (Mga Taga-Roma 10:17; Juan 20:30-31) at pagsunod (Juan 7:17: "Sinumang pumiling gumawa ng kalooban ng Diyos ay makakaalam").
- Mga Hamon: Magbasa araw-araw (hal., Ebanghelyo ni Juan) nang may sigla; magtanong; mag-aral araw-araw (Mga Gawa 17:11); magtrabaho nang masigasig (2 Timoteo 2:15).

Buod

Ang Salita (dabar, logos, rhema) ay umuunlad mula sa malikhaing pananalita, hanggang sa pagkakatawang-tao ni Hesus, hanggang sa kinasihang mga Kasulatan (1 Pedro 1:23-25: "Sa pamamagitan ng buhay at namamahaling

salita ng Diyos"). Inihahayag nito ang Diyos, pinapanatili, binabago, at hinihingi ang pagsunod at pagpapahayag.